

Vammaispalvelulain mukaiset asunnon muutostyöt

Asunnon muutostöiden sekä kiinteästi asennettavien laitteiden ja välineiden korvaamiskäytännöt ja -perusteet Siun sotessa
01.05.2020 alkaen

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
1. Johdanto	5
2. Toimintakyky	6
3. Asiakas	7
E erityisen tuen tarpeessa oleva henkilö	7
Vaikeavammaisen henkilö.....	7
4. Lainsäädäntö	8
Sosiaalihuoltolain mukainen asunnon muutostyö.....	8
Vammaispalvelulain mukainen asunnon muutostyö.....	8
Asunnon muutostyön laatutaso ja lupakäytäntö.....	9
Asuntoon kiinteästi asennettavat välineet tai laitteet	10
Sotainvalidit ja rintamaveteraanit	11
Pienimuotoiset asunnon muutostyöt	11
Muutostöitä, joita ei korvata	11
Ennallistaminen.....	12
Uudisrakennus	12
Peruskorjaus	13
Muutto	13
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA).....	13
5. Asunnon muutostyöprosessi	14
Tarve	14
Yhteydenotto ja asunnon muutostyöhakemus	15
Arviointi, kotikäynti.....	15
Lausunto.....	16
Käsittely ja päätös	16
Toteutus	16
Käytön seuranta	17
Korvausvelvollisuus ja vastuut, kun omainen tekee asunnon muutostyön.....	17
Lisätietoa suunnittelun tueksi-linkit:	18
6. Luokitusosa	19
WC-TOIMINNOT	19
09 12 06 WC-istuimet	19
Matala WC-istuin	19
09 12 06 01 Korkea wc-istuin.....	19
09 12 06 02 Pesevät ja/tai kuivaavat wc-istuimet	20
09 12 21 Wc-istuimet korkeussäädettävät	20
09 12 36 Wc-istuimeen kiinnitettävät erilliset suihkut ja kuivaajat.....	21

PESEYTYMINEN	21
09 33 03 Kylpy/suihkutuolit/ammelaudat, jakkarat, selkänojat ja istuimet.....	21
09 33 03 04 Suihkuistuimet, seinään kiinnitettävät.....	21
09 33 09 Suihkut ja suihkuyksiköt.....	22
09 33 12 Kylpypaarit, suihku- ja hoitopöydät	22
HENKILÖNNOSTOLAITTEET	22
12 36 12 Nostolaitteet, seinään, lattiaan ja/tai kattoon kiinnitettävät	22
KEITTIÖTOIMINNOT	23
TUKEUTUMISVÄLINEET	24
18 18 03 Käsijohteet	24
18 18 09 Tukikaiteet (tukikahvat)	25
18 18 09 01 Seinään kiinnitettävät tukikaiteet	25
18 18 09 02 Lattiaan kiinnitettävät tukikaiteet.....	25
PORTIN-, OVEN-, IKKUNAN- JA VERHONAVAAJAT/SULKIJAT	25
18 21 03 Ovenavaajat ja – sulkijat	25
18 21 06 Ikkunanavaajat ja -sulkijat.....	26
18 21 09 Verhონavaajat ja – sulkijat	26
18 21 12 Markiisien ja sälekaihtimien avaajat ja sulkijat.....	26
LUKOT.....	26
18 21 15 Lukot.....	26
ASUNNON MUUT TILAT JA NIIDEN TILOJEN VARUSTEET.....	27
18 24 09 Ovet.....	27
18 24 12 Kynnykset	27
Parveke tai terrassi.....	28
Sauna.....	28
Ilmalämpöpumppu tai viilennyslaite	28
TASOEROT	29
18 30 18 Luiskat, kiinteät	29
HISSIT	30
18 30 06 Nostotasot ja pyörätuolihissit	30
18 30 10 Porrashissit, istuimelliset	31
18 30 11 Porrashissit, tasolliset	31
ASUNNON JA MUIDEN TILOJEN TURVALLISUUSVARUSTEET	32
18 33 03 Liukastumista estävät materiaalit lattioihin ja portaisiin.....	32
18 33 06 Turvakaiteet, aidat ja portit ikkunoihin, portaisiin ja hisseihin.....	32
7. Kuulovammaisen henkilön asunnon muutostyöt.....	33
HÄLYTYS- JA MERKINANTOVÄLINEET	33
22 27 03 Merkinantovälineet näköön ja tuntoon perustuvat (Hälytinlaitteet).....	33
22 27 12 Kellot	34
8. Näkövammaisen henkilön asunnon muutostyöt.....	35
NÄKÖVAMMAISEN ERITYISTARPEET MUUTOSTÖISSÄ	35
MUUT SISÄTILOJEN MUUTOSTYÖT	36
9. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovuttaminen.....	36

10. Vinkkipankki	37
11. Lähteet.....	39
12. Oppaan valmisteluun osallistuneet henkilöt.....	40

1. Johdanto

Siun soten toiminnan alkaessa 01.01.2017 keskitettiin sekä vammaispalvelulain (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380, 9§1) että sosiaalihuoltolain (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014) perusteella korvattavien asunnon muutostöiden ja niihin liittyvien laitteiden ja välineiden palveluprosessien järjestäminen ja osittain tuottaminen osaksi Siun soten Apuvälinepalveluiden toimintaa tavoitteena mahdollisimman asiakaslähtöiset ja asiakkaan arkea turvaavat palvelut. Edellisen mukaista toimintamallia esitti myös STM:n asettama Kuntoutuksen uudistamiskomitea yhtenä ehdotuksenaan kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi 09.11.2017 (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41, ehdotus 47). Keskittämisen tavoitteena on yhteensovittaa sekä alueelliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuväline- että asunnonmuutospalvelut

Tämän oppaan valmistelun tavoitteena on ollut sopia Siun soten alueelle yhteiset perusteet vammaispalvelulain mukaisten asunnon muutostyöpalveluprosessien ja niihin liittyvien välineiden ja laitteiden korvaamisesta, jotta alueen asukkaat saavat tarvitsemansa palvelun mahdollisimman oikea-aikaisesti, tasavertaisesti ja laadukkaasti. Päätökset tehdään aina asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti ja opas toimii yleisenä ohjeena päätöksen teon tukena. Oppaan alkuosassa kuvataan palvelujen järjestämisen yleisiä periaatteita. Luokituskohtaisessa osassa annetaan tietoa laitteiden ja välineiden saatavuusperusteista. Luokitusosassa on osittain käytetty kansainvälisen apuvälineluokituksen suomenkielistä versiota, SFS-EN ISO 9999 Vammaisten apuvälineet 2011, joka on käytössä Siun soten apuvälinepalveluiden tietojärjestelmässä.

Oppaaseen on kerätty myös Vinkkipankki – osio, johon on koottu hyödyllisiä linkkejä sekä käyttäjän suunnittelema asunnon muutostyöratkaisu.

Oppaan kanssa rinnan on valmisteltu ja käytetään jatkossa myös Siun soten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluiden luovutusperusteita toimintaohjeineen.

Tämän oppaan valmistelussa on ollut suurena apuna Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä valmisteltu ja 08.01.2019 julkaistu ”VAMMAISPALVELULAIN MUKAISTEN Asunnon muutostöiden sekä kiinteästi asennettavien laitteiden ja välineiden korvaamiskäytännöt ja -perusteet- opas, jota olemme hyödyntäneet työssämme. Suurkiitos tästä mahdollisuudesta.

Joensuussa 27.02.2020

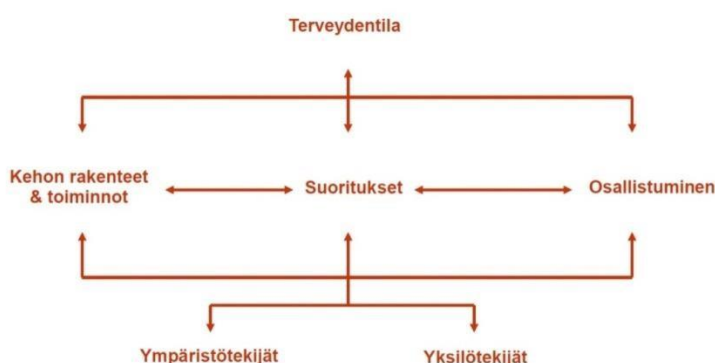
Valmistelutyöryhmän puolesta,

Merja Kosonen

2.Toimintakyky

Toimintakyky -käsite pohjautuu kansainväliseen WHO:n ICF-luokitukseen ([International Classification of Functioning Disability and Health](#)) (Kuva 1). ICF tarjoaa viitekehyksen, käsitteet ja kielen toimintakyvyn ja toimintarajoitteiden sekä kuntoutustoimien kuvaamiseen eri ammattiryhmille.

Toimintakykyosaaminen tulee olla kaikkien ammattiryhmien viitekehyksenä palveluita järjestettäessä. Toimintakykyosaamista vahvistetaan ja jalkautetaan Siun sotessa.



Kuva 1. ICF luokituksen osa-alueiden vuorovaikutussuhteet

Vammaispalveluun ja muille tahoille lausuntoja tekevän ammattilaisen tulee pyrkiä kuvaamaan potilaan/asiakkaan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky ICF-viitekehyksen avulla. Lausunnoissa on tärkeä kuvata, missä asiakkaalle tärkeissä suorituksissa hänellä on vaikeuksia ja miten toimintakykyä voidaan parantaa. Asunnon muutostöillä ja asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaamisella pyritään mahdollistamaan vaikeavammaisen henkilön asuminen omassa kodissaan. Asunnon muutostöillä pyritään muokkaamaan haastavat ympäristötekijät asiakkaan tarpeiden mukaiseksi (yksilötekijät, kehon rakenteet ja toiminnot sekä terveydentila). Asunnon muutostöiden avulla pyritään tukemaan asiakkaan omatoimista suoriutumista välttämättömissä päivittäisissä toiminnoissa.

”Toimintakyky tarkoittaa ihmisen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia edellytyksiä selviytyä hänelle itselleen merkityksellisistä ja välttämättömistä jokapäiväisen elämän toiminnoista kuten työstä, opiskelusta, vapaa-ajasta ja harrastuksista, itsestä ja toisista huolehtimista siinä ympäristössä, jossa hän elää”.

THL: <https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>

3. Asiakas

Erityisen tuen tarpeessa oleva henkilö

Sosiaalihuoltolain 3 §:n mukaan *erityistä tukea tarvitsevilla henkilöllä ja asiakkaalla* tarkoitetaan henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja kognitiivisen tai psyykkisen vamman tai sairauden, päihteiden ongelmakäytön, usean yhtäaikaisen tuen tarpeen tai muun vastaavan syyn vuoksi ja jonka tuen tarve ei liity korkeaan ikään siten kuin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012), *vanhuspalvelulaki*, 3 §:ssä säädetään.

Vaikeavammainen henkilö

Vammaispalveluasetuksen 13 §:n mukaan vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituisessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia. Vammaispalvelulain perusteella korvataan asunnon muutostöistä aiheutuvia kustannuksia ainoastaan sellaisille henkilöille, joita voidaan pitää vammaispalveluasetuksen 13 §:n tarkoittamana vaikeavammaisena henkilönä.

Arvioinnin lähtökohtana on saada käsitys asiakkaan kyvystä selviytyä päivittäisistä toiminnoista kotona tai kodin ulkopuolella. Arvioinnin perusteella tehdään päätös, onko henkilö ko. toiminnon suhteen vaikeavampainen. Arvioinnin tekee erityisen tuen tarpeessa olevien henkilöiden kohdalta sosiaalityöntekijä.

4. Lainsäädäntö

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla (VpL 4 § 1 mom). Vammaispalvelulakiin nähden ensisijaisia lakeja ovat esim. sosiaalihuoltolaki, kansanterveyslaki ja laki omaishoidon tuesta sekä vakuutuksia koskeva lainsäädäntö.

Sosiaalihuoltolain mukainen asunnon muutostyö

Ensisijaisesti muutostöitä korvataan sosiaalihuoltolain nojalla. Sosiaalihuoltolain mukaista taloudellista tukea asunnon muutostöihin myönnetään yksilöllisen harkinnan ja palvelutarpeen arvion mukaan. Taloudellista tukea voidaan myöntää iäkkäiden ja/tai pitkäaikaissairaiden asuntojen varustamis-, korjaus- ja muutostöihin, mutta ei varsinaisiin peruskorjauksiin. Ennen muutostyön suunnittelua tulee arvioida, voidaanko palvelutarve korvata lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineellä.

Siun soten sosiaalihuoltolain mukaisten asunnon muutostöiden myöntämisperusteet 1.5.2020 alkaen

http://intra.siunsote.fi/toimialueet/perhe_sosiaalipalvelut/Vammaispalvelut/Documents/ASUNNONMUUTOSTYÖT/Sosiaalihuoltolain%20mukaisten%20asunnonmuutostöiden%20korvaussperusteet%201.5.2020%20alkaen%20hyväksymismerkinnällä.pdf

Vammaispalvelulain mukainen asunnon muutostyö

Vaikeavammaiselle henkilölle korvataan asunnon muutostöistä aiheutuvat välttämättömät, kohtuulliset kustannukset, jos vammaisen henkilö vammansa tai sairautensa takia niitä välttämättä tarvitsee suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista. Vammaispalvelulain perusteella korvattavia asunnon muutostöitä tehdään ainoastaan vammaisen henkilön vakituisen asuntoon.

Korvattavien asunnon muutostöiden tarkoituksena on edistää henkilön omatoimista suoriutumista. Välttämättömyyden arvioinnissa on otettava huomioon henkilön olosuhteet ja elinympäristö sekä niiden suhde haettuun palveluun ja se, onko kyseinen apu tai tuki välttämätön vammaisen henkilön itsenäisen elämän ja itsemääräämisoikeuden turvaamiseksi tavanomaisissa elämän toiminnoissa.

Palvelujen ja tukitoimien **välttämättömyys** tulee kuvata niitä koskevassa hakemuksessa vammaisen tai sairauden aiheuttaman tarpeen kautta ts., mitä rajoituksia, esteitä tai tarpeita kyseessä oleva vamma tai sairaus aiheuttaa ja mitä palvelutarpeita siitä aiheutuu. Tässä yhteydessä ei arvioida toiminnan välttämättömyyttä, vaan sen toteutukseen tarvittavan avun tai tuen välttämättömyyttä.

Asunnon muutostöiden kustannusten **kohtuullisuutta** arvioitaessa on kiinnitettävä huomioita siihen, tukeeko muutostyö asiakkaan omatoimista suoriutumista ja onko tehtävän muutostyön kustannus kohtuullinen.

Tavanomaiset elämäntoiminnot ovat sellaisia jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita, joiden katsotaan kuluvan yleisesti yhteiskunnassa liittyviin hyväksyttäviin toimintoihin. Arviointi lähtee kuitenkin vammaisen henkilön tarpeista ja hänen elämäänsä yksilöllisesti liittyvistä tekijöistä. Tavanomaisiin elämäntoimintoihin kuuluvat asuminen, työssä käyminen, opiskeleminen, liikkuminen, asioiminen, yhteiskunnallinen osallistuminen, vapaa-ajan toiminnot, perhe-elämä; esimerkiksi lasten hoitaminen.

Asunnon muutostyönä voidaan korvata myös esteiden poistamista vaikeavammaisen henkilön asunnon välittömästä lähipiiristä. Tällaisia muutostöitä voivat olla esimerkiksi liikuntavammaisen henkilön kohdalla asunnon sisäänkäynnin yhteyteen tehtävän luiskan, mahdollisten kaiteiden tai kulkuväylän päällystämisen tai aistivammaisen henkilön kohdalla välttämättömien valaistuksenmuutostöiden tai muiden aistinvaraisten muutostöiden korvaaminen.

Asunnon muutostyön laatutaso ja lupakäytäntö

Siun sote korvaa asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Muutostyön suorittaja vastaa laatutasosta ja siitä, että muutostyöt toteutetaan hyviä rakennustapoja noudattaen. Asiakas voi halutessaan käyttää muutostyön toteutuksessa kalliimpia materiaaleja, jolloin hän maksaa kustannusten erotuksen itse. Muutostyöt pyritään toteuttamaan vammaismitoitusti ja rakennusohjeiden sekä rakentamista säätelevien standardien mukaisesti.

Korvattavien asunnon muutostyökohteiden kohdalla noudatetaan soveltuvin osin valtion asuntolainoituksessa käytettävää laatutasoa. Vammaispalvelulain mukaisena asunnon muutostyönä korvataan myös muutostöiden suunnittelusta aiheutuneet välttämättömät kustannukset, joita toinen viranomaisvaatii esimerkiksi rakennuslupa- tai toimenpidelupa-asiassa.

Asunto-osakeyhtiölain mukaisesti asunto-osakkeessa tehtäviin muutostöihin tarvitaan taloyhtiön hallituksen kirjallinen lupa, joka vaikeavammaisen henkilön tulee hankkia. Asunto-osakeyhtiölain mukaiset välttämättömät valvojasta aiheutuvasta kustannukset korvataan, kun valvojaa tarvitaan vammasta aiheutuvien välttämättömien muutostöiden valvonnassa asunto-osakeyhtiölain tai kunkin asunto-osakeyhtiön sääntelyn puitteissa.

Vammaisen henkilö hakee asunnon muutostöille asunnon omistajan, kuolinpesän tai isännöitsijän luvan. Taloyhtiön isännöitsijä ja/tai kunnan rakennustarkastaja antaa ohjeet lupamenettelystä tapauskohtaisesti. Esimerkiksi kosteisiin tiloihin ja kantaviin rakenteisiin tehtäviin pieniinkin muutoksiin tarvitaan taloyhtiön hallituksen kirjallinen suostumus. Mikäli muutostyö vaatii rakennuslupaa tai muuta lupaa, asiakkaan tulee hankkia se ennen asunnon muutostöiden aloittamista. Vammaisen henkilö tai hänen valtuuttamansa henkilö on vastuussa muutostöiden valvonnasta ja hyväksyy muutostyöt.

Asuntoon kiinteästi asennettavat välineet tai laitteet

Asunnon muutostyönä voidaan korvata vaikeavammaisen henkilön asuntoon kiinteästi asennettavia välineitä tai laitteita. Tällaisia voivat olla näkövammaisella liesi, jossa on käännettävät painikkeet mm. kosketuspainikkeiden tai digitaalisen näytön sijaan tai liikuntavammaisen henkilön kohdalla kattoon asennettava nostolaite, porrashissi tai ovenavausmekanismi. Pääsääntöisesti kiinteästi asennettavat välineet tai laitteet, kuten hälytinlaitteet, ovenavausmekanismi tai hissi, myönnetään vammaiselle henkilölle käytettäväksi niin, että laitteiden omistus säilyy Siun sotella. Näin ollen kuntayhtymä vastaa laitteen huollosta tai korjauksesta aiheutuvista kustannuksista. Laitteen käytyä tarpeettomaksi se palautuu Siun sotelle.

Siun soten paikallisella sopimuksella kuulovammaisen henkilön hälytinlaitteet lainataan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä 1.1.2020 alkaen.

Yleisesti käytössä olevien kodinkoneiden kustannuksia korvataan vain niissä tapauksissa, jos henkilö ei vammansa vuoksi voi käyttää kodinkoneen kohtuuhintaista perusmallia. Käytännössä korvaus on perusmallin ja kohtuuhintaisen erikoismallin välinen erotus. Tällainen voi olla esimerkiksi pyörätuolia käyttävän henkilön kohdalla perinteisen lieden korvaava tasoliesi ja kalusteuuni niissä tilanteissa, joissa tällä ratkaisulla mahdollistetaan vammaisen henkilön itsenäinen toimintakyky.

Sotainvalidit ja rintamaveteraanit

Sotainvalideilla ja rintamaveteraaneilla on mahdollisuus saada korvausta asunnon muutostöihin ja asunnon laitteisiin ja välineisiin Valtionkonttorin kautta. Sotainvalidit ja rintamaveteraanit ohjataan hakemaan asunnon muutostöitä Siun soten Seniorineuvonta Ankkurista, puhelin 013 330 2890 tai seniorineuvonta.ankkuri@siunsote.fi. Ikäihmisten palveluohjaajan tekemän kartoituksen perusteella voidaan asunnon muutostöitä korvata Valtiokonttorin rintamaveteraanien kotiin annettavien palveluiden määrärahasta (esim. tukikaiteen tai luiskan asentaminen, kynnyksen viistäminen tai poistaminen).

https://vk-wordpress-bucket-prod.s3-eu-west-1.amazonaws.com/uploads/sites/4/2019/03/KP_Asunnon_muutostyot_esite_2019_SU.pdf

Pienimuotoiset asunnon muutostyöt

Tukikahvoja, välttämättömiä kynnyksen poistoja ja muita pieniä kodin muutostöitä voidaan myöntää pienimuotoisina asunnon muutostöinä terveydenhuollon apuvälinepalvelun kautta, kun asiakas/potilas on kotiutumassa sairaalasta tai ilman asunnon muutostyön nopeaa toteutusta hän ei voi jatkaa kotona asumista. Pienimuotoinen asunnon muutostyö perustuu fysio- tai toimintaterapeutin tai apuvälineuvojan kotikäyntiin yhdessä asiakkaan/potilaan kanssa. Muutostyön tavoitteena on asiakkaan/potilaan omatoiminen suoriutuminen kotona ja/tai nopea kotiutuminen sairaalahoidon jälkeen. Pienimuotoisia muutostöitä voidaan myöntää määrärahojen puitteissa. Pienimuotoisten muutostöiden pilotointi aloitetaan Siun sotessa keväällä 2020.

Muutostöitä, joita ei korvata

Vammaispalvelulain mukaisena asunnon muutostyönä ei korvata sitä haittaa, mikä liikuntarajoitteiselle henkilölle aiheutuu asumisesta hissittömässä taloyhtiössä. Porraskäytävään sijoitettavien hissien tai muiden henkilönostimien kustannuksia ei korvata, koska kyseessä ei ole vaikeavammaisen henkilön omaan asuntoon kiinteästi kuuluva nostolaite eikä muukaan asunnon muutos- tai rakennustyö (<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2004/200402838>).

Vammaispalvelulain mukaisena asunnon muutostyönä ei korvata vammaisen henkilön asunnon peruseräparannusluonteisia muutostöitä (esim. vanhojen valaisimien uusiminen, puuttuvien käsi-johteiden asentaminen, portaiden rakentaminen tai korjaaminen) eikä vammaispalvelulain perusteella korvata sellaisia asunnon muutostöitä, jotka parantavat yleistä asumisviihtyisyyttä tai asunnon tai kiinteistön arvoa. Peruskorjaustoimet ovat välttämättömiä riippumatta siitä, kuka talossa asuu, eikä niitä voida pitää vammaispalvelulaissa tarkoitettuna vammasta tai sairaudesta

johtuvina välttämättöminä muutostöinä¹. Siun sotella on oikeus vaatia, että asunnossa on tehty tarvittavat peruskorjaukset ennen muutostöiden maksamista/korvaamista.

Saunan muutostöitä ei korvata, mikäli vammaisen henkilön käytössä on riittävät muut peseytymistilat. Vammaispalvelulain mukaisia asunnon muutostöitä ei myönnetä asumismukavuuden tai asumistason parantamiseksi.

Ennallistaminen

Kiinteästi asennettujen laitteiden ja välineiden poistaminen ja niistä aiheutuvat kustannukset korvataan silloin, kun mainitut välineet ja laitteet on myönnetty henkilön käyttöön omistusoikeuden jäädessä Siun sotelle. Asunnon muutostyön ennallistamisesta aiheutuvia kustannuksia korvataan myös niissä tilanteissa, jolloin esimerkiksi asunto-osaakeyhtiö edellyttää kaikkien asukkaiden vastaavan asunnon ennallistamisesta aiheutuvista kustannuksista. Viranhaltijapäätöksessä todetaan, onko ennallistamisesta sovittu päätöksenteon yhteydessä. Kun kiinteästi asennetut välineet tai laitteet (esim. tukikahvat, kynnyksen poistaminen/viistäminen) on myönnetty vammaisen henkilön omistukseen, Siun sotella ei ole velvollisuutta vastata mahdollisesta ennallistamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Uudisrakennus

Uudisrakennuksissa on lähtökohtaisesti otettava huomioon tilojen soveltuvuus liikunta- ja toimintaesteisten henkilöiden käyttöön (Maankäyttö- ja rakennuslaki 117e § ja Suomen rakentamismääräyskokoelma). Uudisrakentamisessa tulee jo suunnitteluvaiheessa huomioida kaikki vamman tai sairauden edellyttämät tarkoituksenmukaiset ratkaisut ja turvallisuus (KHO 10.1.2020 Päätös H1/2020, VpL:n mukaista taloudellista tukitointa koskeva valitus - HO:n päätöksen lopputulosta ei muuteta – Uudisrakennuksen valaistusmuutostyötä ei korvata). Uudisrakentamisessa ylimääräisiä kustannuksia korvataan vammaispalvelulain perusteella vamman aiheuttamien lisäkustannusten osalta, jotka ylittävät normaalit rakentamiskustannukset. Uudisrakennuksen lisäneliöistä aiheutuvia kustannuksia ei pääsääntöisesti korvata.

¹ <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/oikeuskaytanto/asunnon-muutostyot-seka-valineet-ja-laitteet/korvattavat><https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/oikeuskaytanto/asunnon-muutostyot-seka-valineet-ja-laitteet/korvattavat-asunnon-muutostyot>
KHO 19.6.2018 T 3031 Asunnon muutostyöt - Korvattat muutostyöt - perusparannus - kunnan soveltamisohjeet

Peruskorjaus

Asunnon peruskorjaukset tai home- ja kosteusvauriot eivät kuulu vammaispalvelulain mukaisena asunnon muutostyönä korvattavaksi. Asunnon muutostöiden yhteydessä tai myöhemmin ilmeneviin korjausvaurioihin ym. vastaaviin vammaispalvelu ei ole velvollinen osallistumaan. Mikäli asuntoon on sen huonokuntoisuuden vuoksi tehtävä peruskorjauksia tai peruskorjauksen tarve ilmenee asunnon muutostyön yhteydessä, peruskorjauskustannukset on eriteltävä asunnon muutostyöhön liittyvistä kustannuksista. Asiakas vastaa aina itse peruskorjausluonteisista kustannuksista. Asunnon peruskorjaukseen voi hakea ARA:n korjausavustusta. Mikäli asiakas hankkii asunnon vammautumisen jälkeen, hänen tulee kiinnittää huomiota sen sopivuuteen toimintarajoitteiden kannalta.

Muutto

Vammaisen henkilön muuttaessa toiselle paikkakunnalle, lähtökunta korvaa muutostyöt, joita ilman henkilö ei voisi muuttaa uuteen asuntoon. Tällaisia välttämättömiä muutostöitä voivat olla esimerkiksi esteettömän sisäänkäynnin mahdollistavat muutostyöt tai pesuhuoneeseen tehtävät välttämättömät muutostyöt. Mikäli muutostyöt voidaan suorittaa muuton jälkeen, korvausvas- tuussa on uusi kotikunta.

Vammaisen henkilön asunnon vaihto- tai muuttotilanteessa, asiakkaan tulee perustella vammaisesta tai sairaudesta aiheutuva tarve muutostöihin. Asunnon vaihdon perusteena voi olla esimerkiksi perhetilanteen muutos, lapsen syntymä, lisääntynyt apuvälineiden tarve tai tarve vaihtaa paikkakuntaa työn takia. Jos vammaisen henkilö muuton syy liittyy ainoastaan asumisviihtyvyyteen, ei Siun sotella ole korvausvelvollisuutta. Muuttotilanteissa Siun sotella on oikeus arvioida muuton syytä loukkaamatta henkilön oikeutta valita asuinpaikkaansa, koska kyse on taloudellisen etuuden myöntämisestä. Jos vammaiselle henkilölle on myönnetty asunnon muutostyön korvaus ja hän vaihtaa asuntoa, ei Siun sotella ole välttämättä velvollisuutta korvata uuden asunnon muutostyötä.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA)

ARA vastaa Suomessa asuntopolitiikan toimeenpanosta ja myöntää asumiseen ja rakentamiseen liittyviä avustuksia ja tukia. Iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjausavustuksen tarkoitus on parantaa iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia kotona asumiseen.

Asuminen kotona edellyttää, että asunto on esteetön ja sellaisessa kunnossa, että asuminen siellä on terveellistä ja turvallista huomioon ottaen asukkaan voimavarat.

ARA:n avustuksen saamisen ehtona on, että töitä ei ole aloitettu ennen ARA:n tekemää avustus päätöstä. Hakijan tulee olla varautunut rahoittamaan koko korjaustoimenpide ennen avustuksen maksamista, sillä avustus maksetaan jälkikäteen laskuja ja kuitteja vastaan. Avustuksen maksamisen jälkeen hakijalle jää maksettavaksi oma osuus, joka on noin 30–50 % toimenpiteen kustannuksista.

Avustus voidaan myöntää ruokakunnalle, jossa on vähintään yksi 65 vuotta täyttänyt henkilö tai vaikeavammaisen henkilö, jolla vamman tai sairauden vuoksi on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. Avustuksen myöntämiselle vammaiselle henkilölle ei ole ikärajaa. Avustuksen saajan, sekä iäkkään että vammaisen ja hänen ruokakuntansa on oltava tulojensa ja varallisuutensa vuoksi kokonaisuutena arvioiden sellaisessa asemassa, että avustuksen myöntäminen on tarpeen korjaustoimenpiteiden toteuttamiseksi. Tuloarvioinnissa käytetään vuositason keskiarvoa.

Jos korjattava toimenpide liittyy vammaan/sairauteen, vammaisen henkilön on ennen ARA:n avustuksen hakemista haettava kunnalta vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain mukaista avustusta ja saatava viranhaltijapäätös Siun soten apuvälinekeskukselta/vammaispalveluilta. Jos avustuksen hakija on vaikeavammaisen, hän saa rahoituksen asunnon korjaustoihin em. vammaispalvelulain perusteella eikä tällaisia korjaustoimenpiteitä voi avustaa korjausavustuslain perusteella.

Vammaispalvelulain perusteella korjattavia toimenpiteitä eivät ole esim. kattoremontti, käyttövesiputkiston uusiminen tai muu peruskorjausluonteinen työ, joten tämän kaltaisiin korjaustoihin ei tarvitse hakea Siun soten apuvälinekeskuksen/vammaispalvelujen viranhaltijapäätöstä.

<https://www.ara.fi/korjausavustukset>

5. Asunnon muutostyöprosessi

Asunnon muutostyö on vaiheittain etenevä prosessi (Kuva 2).

Tarve

Asunnon muutostyöprosessi käynnistyy tarpeesta, jonka joko asiakas itse, omainen tai asiantuntija havaitsee. Vammaispalveluna myönnettävinä muutostöiden periaatteita ovat välttämättömyys, vaikeavammaisuus ja kohtuulliset kustannukset.

Yhteydenotto ja asunnon muutostyöhakemus

Yhteydenotto apuvälinekeskuksen- tai vammaispalvelun sosiaalityöntekijään/sosiaaliohjaajaan/palveluohjaajaan suullisesti tai kirjallisesti. Jos hakemus tehdään suullisesti, pyydetään tarvittaessa täyttämään myös kirjallinen hakemus ja toimittamaan tarvittavat liitteet Apuvälinekeskukseen tai vammaispalveluihin. Hakemuksen perusteella sovitaan arvioinnista/kotikäynnistä ja siitä, ketkä siihen osallistuvat.



Kuva 2. Asunnonmuutostyöprosessi

Arviointi, kotikäynti

Kokoonpano asunnon muutostyöarvioinnissa riippuu muutostyön laajuudesta ja haastavuudesta. Arviointikäynnillä tulee olla mukana asiakkaan tai hänen edustajansa lisäksi: sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja, tekninen asiantuntija ja tarvittaessa fysioterapeutti/toimintaterapeutti/kuntoutusohjaaja/apuvälineneuvoja. Arvioinnissa pyritään huomioimaan asiakkaan kokonaistilanne ja hänellä mahdollisesti käytössä olevat muut palvelut.

Arvioinnissa tarvittavat asiakirjat: hakemus, rakennuspiirustukset, mahdolliset todistukset terveydentilasta sekä tarvittaessa julkisen sektorin fysioterapeutin/toimintaterapeutin/kuntoutusohjaajan/apuvälineuvojan lausunto asunnon muutostyötä varten.

Lausunto

Lausunto sisältää asiakkaan toimintakyvyn arvioinnin, kuvauksen asuinympäristöstä sekä arvioinnin tarvittavista muutostöistä ja niiden välttämättömyydestä päivittäisissä toiminnoissa. Lausunnon tekee Siun soten asiantuntija, esimerkiksi fysioterapeutti, toimintaterapeutti, kuntoutusohjaaja tai apuvälineneuvoja.

Mikäli asiakas asuu asunto-osakeyhtiössä, asunnonomistaja tekee ilmoituksen asunnon muutostyöstä ja toimittaa suunnitelman asunto-osakeyhtiön hallitukselle. Suunnitelman tekee tekninen asiantuntija. Päätöstä ja muutostyötä ei voida tehdä ennen asunto-osakeyhtiön antamaa lupaa.

Käsittely ja päätös

Sosiaalityöntekijä tekee päätöksen muutostöistä asiakkaan tekemän hakemuksen ja palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Aikaraja on kolme kuukautta hakemuksen saapumisesta. Päätöksen teon pohjana sosiaalityöntekijällä on käytettävissä lainsäädäntö muutostyön myöntämisen perusteista, lausunto asunnon muutostöiden tarpeesta, lupa taloyhtiön hallitukselta/isännöitsijältä/asunnon muilta omistajilta, muutostyön suunnitelma ja kustannusarvio sekä tarvittaessa tarjouspyynnöt.

Sosiaalityöntekijä konsultoi rakennusalan asiantuntijaa ja/tai asunnon muutostöiden suunnitteluun osallistuneita muita ammattihenkilöitä (esim. fysio- tai toimintaterapeutti, kuntoutusohjaaja, apuvälineneuvoja).

Toteutus

Siun sote teettää asunnon muutostyöt ja tämä edellyttää aina vammaisen henkilön suostumusta. Siun sotessa käytetään pääsääntöisesti Siun soten tilahallinnon kilpailuttamia puitesopimustoimittajia. Tarvittaessa apuväline – ja vammaispalvelut voivat kilpailuttaa toimintakapasiteetiltään pienempiä urakoitsijoita ja teettää muutostyöt valitsemallaan palveluntuottajalla.

Asiakkaalle annetaan vammaispalveluissa työskentelevien sosiaalityöntekijöiden yhteistyönä valmistelemaan kirjallinen tietopaketti, jossa on tietoa vammaispalvelulain mukaisista asunnon muutostöistä. Asiakkaalle selvitetään yhteyshenkilön yhteystiedot, aikataulutus sekä asiakkaan, urakoitsijan, lausunnon tekijän ja päättäjän tehtävät ja vastuut.

Siun soten tekninen asiantuntija valvoo ja ohjaa työn etenemistä ja rakennustyön oikeellisuutta sekä viestittää muutoksista sosiaalityöntekijälle ja/tai lausunnon laatijalle. Lisäksi hän ilmoittaa muutostyön valmistumisesta sosiaalityöntekijälle ja tarvittaessa lausunnon laatijalle. Asunnon muutostöiden valmistuessa erityisesti laajemmissa muutoksissa tehdään lopputarkastus, jossa on mukana sosiaalityöntekijä, tekninen asiantuntija ja tarvittaessa suosituksen tehnyt ammattilainen (esim. fysio- tai toimintaterapeutti, kuntoutusohjaaja, apuvälineneuvoja). Suppeissa muutostöissä lopputarkastus voidaan toteuttaa myös puhelimitse ennen laskun hyväksymistä.

Jos vammaisen henkilö valitsee itse ja teettää työn urakoitsijalla, syntyy sopimussuhde vammaisen henkilön ja urakoitsijan välillä. Mikäli kohteessa on ollut suunnitteluvirhe tai tehdyssä työssä joku muu virhe, vastaa suunnittelija tai urakoitsija virheestään yleisten sopimusehtojen mukaan. Tällaisessa tilanteessa vammaispalvelut ei osallistu asiassa mahdollisesti syntyviin erimielisyyksiin, vaan asian ratkaisee tarvittaessa kuluttajaviranomainen.²

Käytön seuranta

Takuukorjaukset ja reklamointi on määritelty tarjouspyynnössä/puitesopimuksessa, jonka tekninen asiantuntija on valmistellut.

Asiakkaalla ja häntä avustavien henkilöiden vastuulla on seurata asunnon muutostöiden tai asunnon muutostyönä myönnettyjen apuvälineiden käyttöä sekä niiden kuntoa ja toimivuutta. Jos laite on epäkunnossa, siitä tulee ilmoittaa välittömästi Siun soten apuvälinekeskukseen, puhelin 013 330 7990. Asiakkaalla on myös ilmoitusvelvollisuus apuvälinekeskukseen, jos lääkinnällisen kuntoutuksen apuväline ei ole kunnossa.

Korvausvelvollisuus ja vastuut, kun omaisen tekee asunnon muutostyön

Siun sote korvaa asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Muutostyön suorittaja vastaa laatutasosta ja siitä, että muutostyöt toteutetaan hyviä rakennustapoja noudattaen. Mikäli asunnon muutostyön toteutus tapahtuu sellaisen henkilön toimesta, jolla ei ole alan ammatillista koulutusta tai yritystä, voidaan korvata asunnon muutostyöstä aiheutuvia kohtuullisia materiaalikuluja, mutta ei työn osuutta. Korvauksia tulee hakea 6 kk kuluessa kustannusten syntymisestä. Jälkikäteen tehdyssä korvaushakemuksessa tulee olla erittely (tarvikkeet ja työn osuus) haettavista kustannuksista.

² [Vammaispalveluiden käsikirja, asunnon muutostyöt](#)

Lisätietoa suunnittelun tueksi-linkit:

[Vammaispalvelukäsikirja, laki & oikeuskäytäntö -osio:](#)

- [Vaikeavammaisen määrittely](#)
- [Korvattavat asunnon muutostyöt \(KHO:n ratkaisuja\)](#)
- [Muutostöiden välttämättömyys](#)
- [Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet](#)
- [Kohtuullisten kustannusten arviointi](#)
- [Hissit ja pyörätuolinostimet](#)
- [Uudisrakentaminen ja perusparannustyöt](#)
- [Asunnon vaihtaminen](#)
- [Vakituisen asunnon käsite ja vapaa-ajan asunto](#)
- [Esteiden poistaminen lähiympäristöstä](#)

Liikkumisen ja avustamisen tilatarve:

- http://www.esteettomyys.rakennustieto.fi/vaatimukset/asuintilat/liikkumisen_tilantarve

Tietoa tilaajavastuusta

- https://www.rakennusteollisuus.fi/globalassets/koulutus--jaesitysaineis-tot/2015/yse_vastuut-ja-veloitteet-rakennusurakassa.pdf

6. Luokitusosa

WC-TOIMINNOT

Wc-apuvälineitä voidaan myöntää asiakkaan omatoimisuuden ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä tai vammaispalvelulain perusteella. Eri-tyisesti kosteissa tiloissa tulee ottaa huomioon rakennusmääräykset ja taloyhtiön/asunnon omistajan luvat seinä- ja lattiakiinnityksille.

Esteettömien wc- ja pesutilojen suunnittelun tueksi on julkaistu uusi opas (2018) pohjautuen Valtioneuvoston asetukseen rakennuksen esteettömyydestä 241/2017:

[Esteetön WC- ja pesutilaopas](#) (ESKE-Invalidiliiton esteettömyyskeskus)

09 12 06 WC-istuimet

Kohtaan sisältyvät esim. korotetut WC-istuimet sekä pesevät ja kuivaavat WC-istuimet. WC-istuimeen kiinnitetyt erilliset suihkut ja kuivaajat, ks. 09 12 36.

Matala WC-istuin

Vakiokorkeutta (42 cm) matalamman wc-istuimen tarve voi olla perusteltua, mikäli askelman käyttö ei ratkaise wc-istuimelle pääsyä. Matala wc-istuin ei voi olla ainoa wc-istuin, mikäli talou-
dessa asuu erikokoisia henkilöitä.

09 12 06 01 Korkea wc-istuin

Vakiokorkeutta korkeammat Wc-istuimet (kiinteästi asennettava).

Istuimen vakiokorkeus on 42 cm, korotetun istuimen korkeus 46 cm.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Apuvälinetarpeen arvioinnissa on huomioitava korkean wc-istuimen yhteensopivuus kallistettava wc/suihkutuolia käytettäessä.

Wc-istuimen irtoamisvaara on huomioitava, jos wc-istuin on liimattu lattiaan. Asiakkaan siirtyessä sivulta wc-istuimelle voi liimakiinnitys pettää. Arvioinnissa huomioitava kiinnitysmahdollisuudet esim. saako pultein kiinnittää lattiaan.

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Voidaan korvata itsenäisen wc-asiointin mahdollistamiseksi henkilölle, joka ei pysty siirtymään vakiokorkuiselle wc-istuimelle seisoma-asennon tai apuvälineiden (esim. liukulauta) avulla. Wc-asiointiin tarvitaan myös enemmän tilaa esimerkiksi suolen stimulointiin, tuseeraamiseen tai virtsarakon katetrointiin (wc-koroke pienentää wc-aukkoa). Tarve apuvälineelle on pitkäkestoinen ja muut vaihtoehtoiset ratkaisut kuten korokkeet ym. on arvioitu.

WC-istuimeen voidaan asiakkaan toimintakyvyn tukemiseksi tarvittaessa myöntää lisävarusteena käsituet.

09 12 06 02 Pesevät ja/tai kuivaavat wc-istuimet

Wc-istuimet, joihin on sisäänrakennetut mekanismit, joiden avulla henkilö voi suorittaa alapesun ja kuivauksen.

Vammaispalvelulain perusteella voidaan asuntoon kuuluvana välineenä ja laitteena korvata pesevä ja kuivaava WC-istuin (09 12 06 02) tai istuimeen kiinnitettävä suihku / kuivaaja (ks. 09 12 36).

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Apuvälinetarpeen arvioinnissa on otettava huomioon käytössä olevan wc-istuimen koko ja käyttäjän tarpeet.

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Voidaan korvata itsenäisen wc-asiointin mahdollistamiseksi henkilölle, joka ei pysty käsin tai muiden apuvälineiden avulla pyyhkimiseen/peseytymiseen/kuivaamiseen eikä irrallinen suihku- ja kuivausmekanismi sovellu käytettäväksi. (ks. 09 12 36). Tarve apuvälineelle on pitkäkestoinen.

09 12 21 Wc-istuimet korkeussäädettävät

Wc-istuimet, joissa on nouseva ja laskeva istuinosa, joka helpottaa WC-istuimelle istuutumista ja siitä nousemista

Ryhmään kuuluvat wc-istuimen korkeutta hydraulisesti tai sähköisesti nostavat/laskevat väli- neet kuten wc-istuimen päälle siirrettävä wc-renkaalla varustettu sähkötoiminen nostin. Nostinta on saatavilla joko seinä- tai lattiakiinnityksellä.

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Kiinteästi asennettava wc-nostin voidaan myöntää itsenäisen wc-asiointin mahdollistamiseksi henkilölle, jolla on sairaudesta tai vammasta johtuva huomattava alaraajojen lihasheikkous tai muu yksilöllinen tarve (esim. eri tasoissa siirtyminen ei onnistu). Tarve apuvälineelle on pitkäkestoinen ja muut vaihtoehtoiset ratkaisut esim. wc-korottajat on arvioitu. Kiinteä nostin voidaan myöntää, jos jalallinen nostin ei sovellu (esim. jalas estää siirtymisen).

Seinään asennettava korkeussäädettävä wc-istuin voidaan myöntää, kun irrallinen tai kiinteä wc-nostin ei sovellu asiakkaan käyttöön.

09 12 36 Wc-istuimeen kiinnitettävät erilliset suihkut ja kuivaajat

WC-istuimeen kiinnitettävät välineet, jotka suihkuttavat vettä ja voivat kuivata ilmalla henkilön intiimialueet hänen istuessaan WC-istuimella.

WC-istuimeen kiinnitettävä suihku tai kuivaaja voidaan korvata hakemuksen perusteella sosiaalitoimesta vammaispalvelulain mukaan vaikeavammaiselle henkilölle. Pesevä ja kuivaava WC-istuin ks. 09 12 06 02.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Apuvälinetarpeen arvioinnissa on otettava huomioon wc-istuimen ja henkilön koko. Wc-istuimen soveltuvuus tulee arvioida. Nykyistä wc-istuinta ei vaihdeta, jos se soveltuu asiakkaan käyttöön (koko, korkeus).

Irrallisen suihku- ja kuivausmekanismin asentaminen edellyttää sähkö- ja vesiliitäntää.

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Erilliset suihkut ja kuivaajat voidaan myöntää itsenäisen wc-asioinnin mahdollistamiseksi henkilölle, joka ei pysty käsin tai muiden apuvälineiden avulla pyyhkimiseen/peseytymiseen/kuivaamiseen ja tarve on pitkäkestoinen.

PESEYTYMINEN

Peseytymis-, suihku- ja kylpyvälineitä voidaan korvata asiakkaan päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen tueksi lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä (siirrettävät apuvälineet) tai vammaispalvelulain perusteella korvattavana laitteena (kiinteästi asennettavat).

Esteettömien wc- ja pesutilojen suunnittelun tueksi on julkaistu uusi opas (2018) pohjautuen Valtioneuvoston asetukseen rakennuksen esteettömyydestä 241/2017:

[Esteetön WC- ja pesutilaopas](#) (ESKE-Invalidiliiton esteettömyyskeskus).

09 33 03 Kylpy/suihkutuolit/ammelaudat, jakkarat, selkänojat ja istuimet

Kylvyn tai suihkun aikana istumista tukevat välineet.

09 33 03 04 Suihkuistuimet, seinään kiinnitettävät

Seinään kiinnitettävät istuimet, joiden päällä istuen voidaan peseytyä. Sisältää esim. mallit, jotka voidaan taittaa seinää vasten silloin kun niitä ei käytetä.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Arviointia tehtäessä tulee ottaa huomioon rakennustekniset vaatimukset.

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Voidaan korvata itsenäisen peseytymisen mahdollistamiseksi, kun siirrettävät suihkuistuimet eivät sovellu esim. tilahtauden ja/tai siirtymisturvallisuuden vuoksi.

09 33 09 Suihkut ja suihkuyksiköt

Kohtaan sisältyvät esim. suihkun ovet sekä laitteet ja kiinnittimet suihkusuuttimen säätämiseen.

Vammaispalvelulain perusteella voidaan asuntoon kuuluvana välineenä ja laitteena korvata suihkun ovet, suihkuseinä tai sen poisto. Suihkuverhoja ei korvata.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Asunnon muutostöiden suunnittelussa tulee arvioida suihkusekoittajan paikka ja malli optimaalisen käytön mahdollistamiseksi.

KORVAAMISEN PERUSTEET

Voidaan korvata itsenäisen peseytymisen mahdollistamiseksi.

09 33 12 Kylpypaarit, suihku- ja hoitopöydät

Kiinteät tai siirrettävät pöydät, joilla henkilö makaa kylvyn, suihkun tai vaipanvaihdon yhteydessä.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Arviointia tehtäessä tulee ottaa huomioon rakennustekniset vaatimukset.

MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Vammaispalvelulain perusteella voidaan asuntoon kuuluvana välineenä korvata kiinteä suihkupöytä, kun pyörällinen pesutaso ei sovellu esim. tilan ahtauden vuoksi.

HENKILÖNNOSTOLAITTEET

Laitteet, joiden avulla voidaan nostaa henkilö ja muuttaa hänen sijaintiaan ja asentoaan jonkin toiminnon suorittamiseksi.

12 36 12 Nostolaitteet, seinään, lattiaan ja/tai kattoon kiinnitettävät

Laitteisto, jonka avulla henkilö voidaan nostaa ja siirtää henkilö laitteiston sallimassa tilassa.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Kiinteää nostinta arvioitaessa tulee rakennustekniset mahdollisuudet kartoittaa sekä huomioida taloyhtiön/asunnon omistajan luvat kiinnitykselle. Nostolaitteen kiinnitys tulee tehdä laitevalmistajan ohjeiden mukaisesti hyvää rakennustapaa noudattaen.

Henkilönostimen arvioinnissa tulee nostoliinan mallin valinta tehdä huolellisesti riippumatta siitä, onko nostin siirrettävä vai kiinteästi asennettava kattonostin. Asiakas saattaa tarvita useita nostoliinoja eri käyttötarkoituksiin (esim. yleisliinan lisäksi suihkuliinan pesujen yhteydessä käytettäväksi ja hygienialiinan wc-toimintoihin).

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Väline voidaan korvata, kun siirrettävän nosturin käyttö ei ole mahdollista tai se tuottaa kohtuuttomia vaikeuksia (esim. ahtaat tilat tai lattiapintojen korkeusero). Kiinteästi asennettava nostolaite voidaan myöntää vakituiseen asuntoon.

Henkilönostimia ei myönnetä esim. palvelukoteihin henkilökunnan ergonomian parantamiseksi vaan tällöin nostolaitteen tarpeellisuuden arviointi ja hankinta on työnantajan vastuulla.

KEITTIÖTOIMINNOT

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Vammaispalvelulain perusteella voidaan korvata normaalilaitteen ja erityislaitteen, joka ominaisuuksiltaan soveltuu vaikeavammaiselle (esim. kodinkone helppokäyttöisillä kytkimillä), välinen erotus. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseen tarvittavista laitteista ja koneista voidaan hankinnan mukaan ja määrärahojen puitteissa korvata puolet hankintahinnasta. Vamman kannalta laitteen/koneen välttämättömät muutostyöt korvataan kokonaan. Tavanomaisia kodinkoneita ei korvata.

Keittiön muutostyöt korvataan niiltä osin kuin ne ovat henkilön keittiötoiminnoissa suoriutumisen arvioinnin perusteella kohtuullisia ja palvelutarpeen kannalta välttämättömiä. Arvioinnissa tulee huomioida asiakkaan päivittäiset toiminnot ja ruuanlaittotottumukset sekä perhekunnan muut jäsenet ja mahdollinen kotihoito ja/tai henkilökohtainen apu.

Vammaispalvelulain perusteella voidaan asunnon muutostöinä korvata tiskipöydän muutoksia kuten jalkatila pyörätuolin käyttäjälle, työtason korkeuden muuttaminen, hanan paikan vaihto tai pitkävipu hanaan ylettämiseksi. Kuivauskaappi voidaan tarpeen mukaan laskea alemmaksi tai järjestää astioiden kuivaus tiskipöydälle.

Kalusteisiin asennettavan erillisuunin tai tasolieden sijoittelu ja ominaisuudet (mm. käyttökytkimet, sivulle aukeava uuninluukku tai ulosvedettävä ritiläkisko) tulee arvioida käyttäjän omatoimisuuden tukemisen näkökulmasta.

Korkeussäädettävien keittiökalusteiden välttämättömyys arvioidaan asiakkaan arjen toimintojen ja ruuanlaittotottumusten sekä taloudessa asuvan puolison tai perheenjäsenien kokonaisarviointina, mikäli sellaista kiinteää työskentelykorkeutta ei löydy, mikä toimisi kohtuullisesti vähintään kahdelle ruokaa laittavalle henkilölle.

Vanhoihin kaapistoihin voidaan korvata ulosvedettävät laatikostot silloin, jos muutostyön katsotaan olevan henkilön toimintakyvyn kannalta välttämätön. Mikäli tämä ei perustellusta syystä ole mahdollista, korvataan koko kaapisto. Sama koskee myös muissa tiloissa kaappeihin tehtäviä muutostöitä.

MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Keittiön muutostöitä voidaan korvata yksilöllisen tarpeen perusteella, kun se mahdollistaa itsenäiset keittiötoiminnot turvallisesti. Tavanomaiseen asumiseen liittyviä välineitä ei korvata, mutta niihin voidaan korvata muutostöitä kuten jääkaapin kahva.

TUKEUTUMISVÄLINEET

Tukeutumisvälineen kiinnittämiseen tulee olla asunnon omistajalta ja taloyhtiön isännöitsijältä lupa. Kiinnittämisessä tulee huomioida mm. seinä- ja/tai lattiamateriaalin kestävyys. Erityisesti kosteissa tiloissa tulee ottaa huomioon rakennussäädökset. Ammattilaisen tulee kiinnittää tukeutumisväline paikoilleen hyvää rakennustapaa noudattaen.

18 18 03 Käsijohteet

Kiinteät kaiteet antamaan tukea liikkumiseen.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Arvioinnissa tulee huomioida rakennussäädökset ja ohjeet.

Kaiteiden ja käsijohteiden ja muusta putoamisen ja harhaan astumisen estämisestä säädetään maankäyttö ja rakennuslain 117 d §:n 2 momentin nojalla annetussa [asetuksessa](#).

Yhtiömuotoisessa asumisessa vastuunjaosta ja korvattavuudesta neuvotellaan taloyhtiön ja vammaispalvelun kesken ja sovitaan kunnossapidosta.

Näkövammaisten asuinympäristön suunnittelu ks. [Rakennetun ympäristön esteettömyys ja opasteet](#).

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Käsijohteet voidaan myöntää, kun ne ovat välttämättömiä liikkumisen ja toimintakyvyn turvaamiseksi. Siun sotessa käsijohteet luovutetaan asiakkaalle pääsääntöisesti omaksi, eikä niitä poisteta Siun soten toimesta.

18 18 09 Tukikaiteet (tukikahvat)

Seinään ja/tai lattiaan kiinnitetyt kaiteet antamaan käsivarsille tukea.

Tukikahvat mahdollistavat henkilön suoriutumisen päivittäisistä toiminnoista (peseytyminen ja siirtyminen).

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Tukikahvoja arvioitaessa tulee kartoittaa ja huomioida tilan rakennustekniset mahdollisuudet.

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Siun sotessa tukikahvat luovutetaan asiakkaalle pääsääntöisesti omaksi, eikä niitä poisteta Siun soten toimesta.

18 18 09 01 Seinään kiinnitettävät tukikaiteet

Kohtaan sisältyvät esim. sivulle tai ylös käännettävät tukikaiteet.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Seinältä alas laskeutuvat tukikahvat voivat tulla kyseeseen, kun wc-istuimeen ei voi kiinnittää tukikahvoja esim. henkilön siirtymistavasta, koosta tai lattiarakenteesta johtuen. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon lisätukijalan tarve. Tukikaiteiden tulee ylettyä wc-istuimen etuosaan asti.

18 18 09 02 Lattiaan kiinnitettävät tukikaiteet

Tukikaiteet, jotka kiinnitetään lattiaan tai lattiaan kiinnitettyyn kiinnitystolppaan. Kohtaan sisältyvät tukitangot, jotka kiinnitetään lattiaan ja kattoon.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Lattiaan kiinnitettävät tukikaiteet voivat tulla kyseeseen, kun wc-istuin pitää asentaa reilusti irti seinästä.

PORTIN-, OVEN-, IKKUNAN- JA VERHONAVAAJAT/SULKIJAT

18 21 03 Ovenavaajat ja – sulkijat

Sähköinen ovikoneisto korvataan pääsääntöisesti vammaispalvelulain perusteella vaikeavam-
maisien henkilön vakinaisen asunnon oveen, kun tarve on pysyvää ja hän ei pysty tavanomaisin
keinoin avaamaan tai sulkemaan ovea ja ovikoneisto on siten itsenäisen suoriutumisen ja liikku-
misen kannalta välttämätön.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Ennen sähköisen ovikoneiston korvaamista tulee arvioida muut oven avaamista helpottavat kei-
not (esim. ovipumpun säätö, lukkomekanismin muutos, pienapuvälineet).

Yhtiömuotoisessa asumisessa vastuunjaosta (esim. alaoven tai hissien oven avaaminen) neuvo-
tellaan taloyhtiön ja vammaispalvelun kesken korvattavuudesta ja kunnossapidosta.

Uloskäytävillä tai uloskäytävälle johtavilla reiteillä olevien ovien lukituksen tulee olla helppokäyttöisesti avattavia sekä varmennettu siten, että sähkökatkoksen sattuessa sähköisen lukituksen avaus on mahdollinen (P-K:n Pelastuslaitos 9.9.2019).

MYÖNTÄMISEN PERUSTEISTA

Ovikoneisto voidaan joissakin tilanteissa myöntää osana ympäristöhallintajärjestelmää lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä ks. 24 12 03 Ympäristöhallintalaitteet. Ympäristöhallintalaitteiden arviointi on keskitetty Siun soten apuvälinekeskukseen.

18 21 06 Ikkunanavaajat ja -sulkijat

18 21 09 Verhonavaajat ja – sulkijat

18 21 12 Markkiisien ja sälekaihtimien avaajat ja sulkijat

MYÖNTÄMISEN PERUSTEISTA

Ikkunan-, verhojen-, markkiisien ja sälekaihtimien avaajat ja sulkijat voidaan myöntää vammaispalvelulain perusteella vaikeavammaisen henkilön vakinaisen asunnon ikkunoihin, kun henkilöllä on tarve avata/sulkea ikkunat ja/ tai verhot tai säätää markiiseja ja se mahdollistaa itsenäisen suoriutumisen.

Em. välineet voidaan myöntää perustellusta syystä Siun soten apuvälinekeskuksesta osana ympäristöhallintajärjestelmää ks. 24 12 03 ympäristöhallintalaitteet.

LUKOT

18 21 15 Lukot

Kohtaan sisältyvät esim. sähkölukot.

Sähkölukot voidaan korvata vammaispalvelulain perusteella hakijan vakituisen asunnon oveen, mikäli henkilö ei vammasta tai pitkäaikaisesta sairaudesta johtuen pysty avaamaan ja sulkemaan ovea muilla apuvälineillä.

Yhtiömuotoisessa asumisessa vastuunjaosta neuvotellaan taloyhtiön ja vammaispalvelun kesken korvattavuudesta ja kunnossapidosta.

Sähkölukko voidaan myöntää lääkinnällisenä kuntoutuksena osana ympäristöhallintajärjestelmää. Ks. [Apuvälineiden valtakunnalliset luovutusperusteet 2018, versio 2.2, s. 135.](#)

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Voidaan myöntää itsenäisen liikkumisen mahdollistamiseksi ja kotona selviytymisen tukemiseksi henkilölle, jonka toimintakyky on sairauden tai vamman takia heikentynyt (esim. oven

avaaminen/sulkeminen käsivoimin ei onnistu), mutta liikkuminen itsenäisesti on vielä mahdollista ja henkilö ei pysty avaamaan ja sulkemaan ovea muilla apuvälineillä. Jos henkilö liikkuu pelkästään omaisen tai avustajan kanssa, apuvälinettä/ laitetta ei myönnetä/korvata. Asennus tehdään vakituiseen asuntoon ja siten, että ovi saadaan auki myös sähkökatkon aikana.

Uloskäytävillä tai uloskäytävälle johtavilla reiteillä olevien ovien lukituksen tulee olla helppokäyttöisesti avattavia sekä varmennettu siten, että sähkökatkoksen sattuessa sähköisen lukituksen avaus on mahdollinen (P-K:n Pelastuslaitos 9.9.2019).

ASUNNON MUUT TILAT JA NIIDEN TILOJEN VARUSTEET

18 24 09 Ovet

Kohtaan sisältyvät esim. liukuovet, ylös kääntyvät ovet, taitto-ovet ja heiluriovet.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Liikkumisen apuvälineen tilatarve (esim. oven levennys, liukuovi, oven ja karmien poisto) välttämättömissä asuintiloissa sekä oven käytettävyys.

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Voidaan korvata vammaispalvelulain mukaisena asunnon muutostyönä hakijalle, joka pitkäaikaisen vamman tai sairauden vuoksi ei pysty käyttämään ovea /ovia vakinaisessa asunnossaan muiden apuvälineratkaisujen avulla, uusi ovi on välttämätön itsenäisen asumisen ja omatoimisen liikkumisen kannalta.

Autotallin ylös kääntyvä ovi voidaan korvata, kun se mahdollistaa omatoimisen liikkumisen ja oven käyttötarve on säännöllistä esim. työssä käynti.

18 24 12 Kynnykset

Lattiakynnykset, jotka asetetaan ovien alle ja sisätilojen sisääntuloon. Kohtaan sisältyvät esim. kumitiivisteet, joita voidaan käyttää esim. suihkukaapin ympärillä, ylityssillat.

Erilaisia kynnyksiä voidaan korvata vammaispalvelulain mukaisena asunnon muutostyönä hakijalle, joka ei pitkäaikaisen vamman tai sairauden vuoksi pysty liikkumaan ilman muutostöitä, erikoiskynnys on välttämätön itsenäisen asumisen ja liikkumisen kannalta.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Vammaispalvelulain mukaisena asunnon muutostyönä voidaan myöntää huoneitten välisten kynnysten poistoja ja erikoiskynnyksiä (esim. pneumaattinen kynnys) silloin, kun ne mahdollistavat henkilön liikkumisen asunnossaan.

Kosteissa tiloissa kynnys estää veden valumisen muihin tiloihin. Kosteiden tilojen rakenteelliset muutokset edellyttävät taloyhtiön luvan.

Palo-ovien kynnysten muutostöissä on huomioitava, ettei palo-oven sulkeutumista saa estää tai tarpeettomasti hidastaa. Oven sulkeutumisaika tulee olla kohtuullinen, ei ylimitoitettu. (P-K:n Pelastuslaitos 9.9.2019.)

Parveke tai terassi

Omakotitalosta tai rivitalosta ulospääsyn mahdollistamiseksi korvataan yksi esteetön uloskäynti. Jos pääsisäänkäynniltä on mahdollista kulkea myös takapihalle tai terassille, ei toista esteetöntä uloskäyntiä voida pitää välttämättömänä asunnon muutostyönä. Parvekkeen tai terassin muutostyö voidaan korvata silloin, kun se on asiakkaalle ainoa esteetön uloskäyntimahdollisuus asunnosta. Uloskäytävään ei saa sijoittaa mitään ylimääräistä tavaraa, joka voi estää ulospääsyn hätätilanteessa.

Uudisrakennuksia koskeissa säädöksissä ([Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017](#) ja [asetuksen muistio 27.4.2017](#)) parveke tai terassi todetaan ”*Asumista palvelevana välttämättömänä tilana, mikäli asunnossa sellainen on*”. Säädös koskee ko. asetuksen jälkeen rakennettavia uudisrakennuksia. Parvekkeelle tulee uudisrakennuksissa olla esteetön pääsy. Mikäli em. säädöksen jälkeen rakennetulle parvekkeelle pääsy ei ole esteetön, voidaan muutostyöt korvata tältä osin, jos ne katsotaan välttämättömiksi muutostöiksi.

Asunnossa tulee olla vähintään yksi uloskäytävä sekä varapoistumisreitti. Omakoti- ja rivitaloasumisessa on lähtökohtaisesti kaksi asukkaan omatoimista poistumisreittiä, joko kaksi ulko-ovea tai vaihtoehtoisesti ulko-ovi sekä ikkuna, josta poistuminen ajatellaan tapahtuvaksi. Asuin-kerrostaloissa yleisesti ottaen asunnoista on yksi uloskäytävä (pörrashuone), josta poistuminen on mahdollista omatoimisesti, lisäksi asunnosta on oltava varatie, joka käytännössä on parveke tai ikkuna, josta pelastaminen tapahtuu pääsääntöisesti pelastushenkilöstön avustamana. (P-K:n Pelastuslaitos 9.9.2019.)

Sauna

[Sauna ei em. säädöksen mukaan ole välttämätön asuintila.](#)

Jos asunnossa on muut riittävät ratkaisut henkilökohtaisen hygienian hoitoon, ei esimerkiksi saunan muutostöihin tai sen rakentamiseen voi saada korvausta asunnon muutostyönä.

Ilmalämpöpumppu tai viilennyslaite

Avustusta ilmalämpöpumpun tai viilennyslaitteen hankintaan ja asennukseen voidaan myöntää, jos hakijalla on todettu sairaus, jonka oireita pahentaa korkea lämpötila (esim. MS-tauti).

Avustus on puolet laitteen hankintahinnasta ja puolet asennuksesta kotitalousvähennyksen jälkeen. Hakija vastaa laitteen käyttö-, huolto- ja korjauskustannuksista.

TASOEROT

Ohje tasoerojen muokkaamiseen: https://www.hel.fi/static/hkr/helsinkikaikille/ohjeet/Su-raku_Kortti3_060208.pdf

18 30 18 Luiskat, kiinteät

Kiinteät viettävät pinnat, jotka muodostavat sillan kahden eri tason välille.

Kiinteä luiska, nostotaso, pyörätuoli- tai porrashissi voidaan korvata sosiaalitoimen vammaispalvelun kautta vaikeavammaiselle henkilölle. Päiväkodissa, perusopetuksessa tai toisen asteen oppilaitoksessa opiskelevan apuvälineet korvaamisesta vastaa sivistystoimi.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Arvioinnissa tulee huomioida rakennussäädökset ja ohjeet sekä asiakkaan yksilölliset tarpeet kuten apuvälineen vaatima tila, pyörätuolilla liikkuvan kelausvoima, kuinka luiskaa lähestytään (korkeuseron kompensatio), samanaikaisesti luiskaa käyttävät muut henkilöt ja käytettävissä oleva tila.

[Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017:](#)

”Luiska tulee olla helposti havaittava, suora, pinnaltaan tasainen, kova ja luistamaton, leveydeltään vähintään 900 mm ja sen reunassa on oltava vähintään 50 mm korkea suojareuna, jos luiska ei rajaudu kiinteään rakenteeseen.” Luiskan ala- ja yläpäässä on oltava vähintään 1 500 millimetriä pitkä vaakasuora tasanne. Luiskan kaltevuus saa olla enintään viisi prosenttia. Jos korkeusero on enintään 1 000 millimetriä, luiskan kaltevuus saa kuitenkin olla enintään kahdeksan prosenttia. Tällöin yhtäjaksoisen luiskan korkeusero saa olla enintään 500 millimetriä, jonka jälkeen kulkuvälillä on oltava vaakasuora vähintään 2 000 millimetriä pitkä välitasanne. Ulkotilassa luiska saa kuitenkin olla kaltevuudeltaan yli viisi prosenttia vain, jos se voidaan pitää sisätilassa olevaan luiskaan verrattavassa kunnossa. Kaiteesta, käsijohteesta ja muusta putoamisen ja harhaan astumisen estämisestä säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 117 d §:n 2 momentin nojalla annetussa asetuksessa.

Luiskaa suunniteltaessa tulee ottaa huomioon käyttöturvallisuutta koskeva lainsäädäntö³. Jos asiakas haluaa suositusta jyrkemman luiskan, tämä todetaan viranhaltijapäätöksessä. Lisäksi asiakas allekirjoittaa erillisen lomakkeen, jossa hän ottaa vastuun luiskan jyrkkyydestä vahinkotapauksissa.

³ [Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta](#)

Portaassa ja luiskassa on oltava käsijohde koko pituudella ja molemmilla puolilla syöksyä. Tarvittaessa on oltava kaksi käsijohdetta päällekkäin lasten ja pyörätuolilla liikkuvien huomioon ottamiseksi. Käsijohteesta on saatava tukeva ote. Käsijohteen ja sen päätteen on oltava turvallinen ja sen on jatkuttava syöksyn alkamis- ja loppumiskohdan ohi. Johteen on jatkuttava yhtenäisenä välitasanteella.

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Kiinteä luiska voidaan korvata vammaispalvelulain mukaisena asunnon muutostyönä liikkumisen mahdollistamiseksi vaikeavammaiselle henkilölle, joka käyttää pyörällistä liikkumisapuvälinettä (esim. kävelyteline, pyörätuoli, sähköinen liikkumisapuväline). Luiska voidaan asentaa asunnon sisälle tai ulko-oven eteen, kun tarve on säännöllistä ja jatkuvaa.

HISSIT

Asuntoon hissi voidaan asentaa rakennusteknisten ja muiden edellytysten täytyessä. Vammaispalvelulain ja -asetuksen tarkoittama esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä ei tule yleensä sovellettavaksi, kun

- vaikeavammaisen henkilö asuu kerrostalossa ja
- kyse on hissien tai muun nostolaitteen tai välineen asentamisesta taloyhtiön porrashuoneeseen. (THL)

Asunnon ulkopuolelle asennettava hissi voi tulla kyseeseen esim. omakotitalossa, kun sisäänkäyntiä ei voida luiskata suuresta korkeuserosta ja pihan muodosta johtuen. Asunnon ulkopuolelle asennettavan hissien arvioinnissa tulee huomioida myös talviolosuhteet.

Esteetön hissi: *”hissin korin on oltava vähintään 1 100 millimetriä leveä ovisivultaan ja vähintään 1 400 millimetriä syvä. Olemassa olevaan asuinrakennukseen jälkiasennettavan hissien korin mitoitukset voi poiketa tässä momentissa säädetystä, jos se on välttämätöntä rakennuksen merkittävien ominaisuuksien säilyttämiseksi.”⁴*

18 30 06 Nostotasot ja pyörätuolihissit

Tasolla varustetut nostolaitteet, jotka liikkuvat kahden tai useamman tason välillä; niissä ei ole kattoa, eivätkä ne toimi kuilussa.

⁴ [Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä](#), 7§:

18 30 10 Porrashissit, istuimelliset

Välineet, joissa on istuin tai taso kiinnitettynä yhteen tai useampaan kiskoon ja jotka mukailevat portaikon muotoja ja kulmaa; mukaan lukien porrashissit, jotka nostavat pyörätuolin.

18 30 11 Porrashissit, tasolliset

Välineet, joissa on taso kiinnitettynä yhteen tai useampaan kiskoon ja jotka mukailevat portaikon muotoa ja kulmaa. Kohtaan sisältyvät esim. porrashissit, jotka nostavat pyörätuolin.

ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Liikkumisen tapa ja istumatasapaino esim. tuoli hississä.

Asunnon välttämättömien tilojen sijoittuminen eri kerrokseen (tyypillisimmin pesutilat eri kerroksessa muiden asuintilojen kanssa).

Tilatarve:

- hissi ei saa olla ainoa yhteys kerrosten välillä, portaiden tulee jäädä käyttöön.
- apuvälineen käytön ja/tai avustamisen vaatima tila turvalliseen siirtymiseen

Asunnon sisäiseen portaaseen sijoitettavan hissien tai tasonvaihtolaitteen asennuksessa on huomioitava, että portaaseen vapaaksi jäävä kulkureitti voi olla kapeampi, kuin kerrostalojen porraskäytävissä vapaaksi jäämisen vaatimus 850 mm, varsinkin jos mahdollinen apulaite kaventaa käytävää vain käytettäessä ja nousee sivuun antaen tilaa, kun sitä ei käytetä. (P-K:n Pelastuslaitos 9.9.2019).

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Nostotaso, pyörätuoli- ja porrashissi voidaan korvata vammaispalvelulain perusteella, kun henkilön selviytyminen kotona ilman erityisratkaisuja ei onnistu. Jos asiakas muuttaa palveluasumiseen tms., niin nostotaso, pyörätuoli- tai porrashissiä ei jätetä entiseen kotiin kotilomien vuoksi.

Lisätietoa esteettömän hissien suunnitteluun: <http://www.esteettomyys.rakennustieto.fi/vaati-mukset/asuintilat/hissi>

ASUNNON JA MUIDEN TILOJEN TURVALLISUUSVARUSTEET

18 33 03 Liukastumista estävät materiaalit lattioihin ja portaisiin

Pintamateriaalit, jotka vähentävät liukastumisvaaraa. Kohtaan sisältyvät esim. luistamattomat matot ja laatat.

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Voidaan korvata osana asunnonmuutostöitä, kun muut ratkaisut (esim. omakustanteisesti hankittavat liukuestesukat, liukuestematot, tarrat) eivät ole riittäviä ja turvallinen omatoiminen suoriutuminen sitä edellyttää.

18 33 06 Turvakaiteet, aidat ja portit ikkunoihin, portaisiin ja hisseihin

[Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta \(1007/2017\)](#) luku 2: Putoamisen ja harhaan astumisen estäminen.⁵

KORVAAMISEN PERUSTEITA

Voidaan korvata, kun tavoitteena on varmistaa turvallinen liikkuminen ja estämään portaikkoon putoaminen (esimerkiksi apuvälineen turvallinen käyttö tai ilman apuvälineitä liikkuvan vammaisen lapsi).

Siun sotessa asunnon muutostyönä voidaan korvata aidan piha-alueelle rakentamisesta aiheutuneet välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset, jos hakija on vaikeavammaisen henkilö. Arvioinnissa huomioidaan mm. hakijan ikä, kuntoutussuunnitelma, tontin koko ja kunnan rakennusjärjestys.

<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2008/200802019>

⁵ [http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uusi_asetus_rakennusten_kayttoturvallisu\(45513\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uusi_asetus_rakennusten_kayttoturvallisu(45513))

7. KUULOVAMMAISEN HENKILÖN ASUNNON MUUTOSTYÖT

Hyvät kuunteluolosuhteet ovat kommunikoinnin perusedellytys. Hyvissä ääniolosuhteissa kaikki voivat kuulla vaivattomasti, mutta erityisen tärkeitä hyvät kuunteluolosuhteet ovat huonokuuloisille.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) ja Rakennusasetus (RakA/1994) velvoittavat rakentamaan julkiset tilat kuuntelun kannalta esteettömiksi, mutta hyvät kuunteluolosuhteet myös palvelutiloissa sekä yksityisissä kodeissa helpottavat huonokuuloisen selviytymistä.

Kotiloissa akustiikka ei yleensä ole ongelma, mutta jos sisustusratkaisut suosivat korkeita tiloja, paljon ikkunapintoja ja kovia materiaaleja, voi kaikuisuus muodostua häiritseväksi. Tilannetta voidaan parantaa tilojen ja toimintojen suunnittelulla ja äänen eristämällä erilaisilla akustiikkaratkaisuilla, esimerkiksi akustiikkalevyillä.

Kuulemisen apuvälinepalvelut on keskitetty Siun sotessa korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoisalalle, Kuulokeskukselle. Kiinteät induktiosilmukat järjestetään vammaispalvelujen kautta terveydenhuollon tekemän suosituksen ja asiakkaan hakemuksen perusteella.

Kuuloliiton opas. (2012.) Esteetön kuunteluympäristö: https://www.kuuloliitto.fi/wp-content/uploads/2017/03/esteetn_kuunteluymprist_-esite.pdf.

HÄLYTYS- JA MERKINANTOVÄLINEET

Lainsäädännön mukaan kiinteästi asuntoon asennettavat hälytysjärjestelmät ovat sosiaalitoimen vammaispalvelulain mukaista toimintaa. Siun sotessa on paikallisesti sovittu, että kuulovammaisten hälytysjärjestelmät myönnetään ns. lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä ja tämä keskitetään 1.1.2020 alkaen Siun soten Kuulokeskukseen.

22 27 03 Merkinantovälineet näköön ja tuntoon perustuvat (Hälytinlaitteet)

Kuulovammaisille tarkoitettut hälytinlaitteet koostuvat lähettimistä ja valovastaanottimista. Lähettimet muuttavat äänisignaalin (ovikello, puhelin, palvaroitin jne.) radiosignaaliksi, joka lähetetään vastaanottimille. Vastaanottimet ilmoittavat saapuneen signaalin valolla tai äänellä tai niiden yhdistelmällä. Vastaanottimissa olevat symbolit ilmaisevat mistä lähettimestä hälytys tulee. Vastaanottiin voidaan liittää tärstin, joka ilmaisee hälytyksen tärinällä esim. nukkuessa.

Hälytysjärjestelmä voi yksilöllisen tarpeen mukaan sisältää alla olevat toiminnot:

- ovikellolähetin
- palovaroitin
- itkuhälytin
- puhelinlähetin
- painonappilähetin
- valo/äänivastaanotin
- valovastaanotin
- mukana kuljetettava tärinävastaanotin
- täristinherätyskello

ARVIOINTI, KORVAAMINEN JA TYÖNJAKO

Hälytysjärjestelmän tarpeen arvioinnin ja suunnitelman tekee kuulovammaisten kuntoutusohjaaja.

Kuulokeskus vastaa kuulovammaisten hälytysjärjestelmien hankinnasta ja asennuksista syntyvistä kustannuksista. Hälytysjärjestelmien huolto-, purku- ja vaihtokustannuksista vastaa lääkintälaittehuolto. Huolto-, purku- ja vaihtotöiden työtilaukset järjestetään kuulovammaisten kuntoutusohjaajan kautta.

Hälytysjärjestelmät palautetaan Kuulokeskukseen tai kuntoutusohjaajalle. Laitteet puhdistetaan, huolletaan ja tarkistetaan, jonka jälkeen laitteet kierrätetään takaisin käyttöön. Poikkeuksena ovat yli viisi (5) vuotta vanhat palovaroittimet.

Hälytysjärjestelmässä tulee olla myös normaali varoitusääni, jotta tapahtuma on havaittavissa myös ulkopuolella, esimerkiksi viereisessä asunnossa, jos asunnossa asuva henkilö ei ole paikalla. (P-K:n Pelastuslaitos 9.9.2019.)

22 27 12 Kellot

Välineet, joilla mitataan aikaa ja jotka näyttävät ja/tai kertovat ajan. Kohtaan sisältyvät esim. kannettavat ja ei-kannettavat kellot ja kellot, joissa on tai ei ole hälytystoimintoa.

Kuulovammaisten herätyskellot, joissa tärinäominaisuus, myönnetään kuulovammaiselle Kuulokeskuksesta, joko erillisenä täristinherätyskellona tai kuulovammaisille tarkoitetun hälytysjärjestelmän osana.

8. NÄKÖVAMMAISEN HENKILÖN ASUNNON MUUTOSTYÖT

Vaikeasti näkövammaisen henkilö (näöntarkkuus paremmassa silmässä enintään 0.1 tai näkökyky kokonaisuudessaan arvioiden on vähintään haittaluokka 17 mukainen) voi olla oikeutettu vammaispalvelulain mukaisesti asunnon muutostöihin.

Kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kiinteästi kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos henkilö niitä välttämättä tarvitsee.

Muutostöiden välttämättömyys tulee arvioida vaikeavammaisen henkilön tarpeista lähtien. Tarkoituksena on, että vammaisella henkilöllä olisi itsenäisesti mahdollisuus liikkua asunnossa ja käyttää asunnon niitä tiloja, jotka mahdollistavat henkilön itsenäisen selviytymisen kotona.

NÄKÖVAMMAISEN ERITYISTARPEET MUUTOSTÖISSÄ

Korvattavia asunnon muutostöitä ovat esim. näkövamman vuoksi tarvittavat valaistusmuutostyöt. Valontarve lisääntyy useimmissa silmäsairauksissa. Hyvä valaistus on riittävän voimakas, mutta häikäisemätön ja auttaa henkilöä tilan hahmottamisessa ja parantaa näkemisen varmuutta.

Näkövammaisen tarvitsee usein tehokkaampaa valaistusta (n. 300 lx) etenkin keittiössä, eteisessä ja kylpyhuoneessa.

Muutostöitä voivat olla myös kontrastipintoihin liittyvät korjaukset tai vamman/sairauden vuoksi välttämättömät materiaali muutokset. Lisäksi kyseeseen voivat tulla asumisturvallisuutta lisäävät välttämättömät muutostyöt.

Näkövammaiselle henkilölle voidaan korvata myös sälekaihtimet tai pimentävä rullaverho estämään häikäisyä yksilöllisen tarvearvion mukaan.

MUUT SISÄTILOJEN MUUTOSTYÖT

Asunnossa pitäisi olla riittävästi ja oikealla sijainnilla varustettuja pistorasioita apuvälineitä varten sekä parantamaan turvallisuutta.

9. LÄÄKINNÄLLISEN KUNTOUTUKSEN APUVÄLINEIDEN LUOVUTTAMINEN

Lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnettävien apuvälineiden luovuttaminen (Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326, 29§) perustuu [Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet](#) – oppaan (2018) ohjeistukseen. Siun soten alueen toimintakäytännöt on kirjattu Siun soten lääkinnällisen kuntoutuksen luovutusperusteoppaaseen. Apuvälineitä myönnettäessä tehdään aina yksilöllinen hoitopäätös asiakkaan tarpeen ja toimintakykyarvioinnin perusteella. Yksilöllisen tarpeen mukaisesti ja perustellusti voidaan apuväline luovuttaa oppaassa määrittelystä poiketen.

10. VINKKIPANKKI

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA)

https://www.ara.fi/fi-FI/Lainat_ja_avustukset/Korjausavustukset/Korjausavustus_iakkaiden_ja_vammaisten_henkiloiden_asuntoihin

Kelan vammaistukien ja hoitotuen etusohjeet, joita käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä

<https://www.kela.fi/documents/10192/3240852/Alle%2016-vuotiaan%20vammaistuki.pdf>

<https://www.kela.fi/documents/10192/3239741/16%20vuotta%20täyttäneen%20vammaistuki.pdf>

<https://www.kela.fi/documents/10192/3240833/Eläkettä%20saavan%20hoitotuki.pdf>

Näkövammaisten asunnon muutostyöt

Näkövammaisen Palveluopas 2019 (Näkövammaisten Liitto ry)

Esteettömyyden kartoitusopas, näköympäristö s. 27–35. https://www.hel.fi/static/hki4all/esh/Estteettomyysopas_low.pdf

Hyvä kodinkone näkövammaiselle https://www.nkl.fi/fi/etusivu/ajankohtaista/lausunto/suosituksset/hyva_kodinkone_nakovammaiselle

Lisätietoa kontrasteista ja värityksestä

<https://www.nkl.fi/fi/etusivu/saavutettavuus-esteettomyys/rakennetun-ymparistonesteettomyys-ja-opasteet/valaistus-kontrastit-ja-varit/heikkonako>

<https://www.nkl.fi/fi/etusivu/saavutettavuus-esteettomyys/rakennetun-ymparistonesteettomyys-ja-opasteet/valaistus-kontrastit-ja-varit/valaisimet>

Valaistussuunnittelijan käsikirja

<https://docplayer.fi/3704275-Valaistussuunnittelijan-kasikirja.html>

Valaistussuunnitteluopas (Innolux)

http://www.innolux.fi/sites/default/files/Valaistussuunnitteluopas_RGB.pdf

<https://lampputieto.fi>

https://lampputieto.fi/wp-content/uploads/joka_kodin_valaistusopas_2010.pdf

Rakennetun ympäristön esteettömyyskartointi. Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle.
Invalidiliitto 2009.

Vammaisten ihmisten asumispalveluiden laatusuositus

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/70109>

Vammaispalvelujen käsikirja

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/asiakasprosessi/palvelutarpeen-arviointi/vaikeavammaisuuden-arviointi>

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/asuminen/asunnon-muutostyot>

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/asuminen/asunnonmuutostyot>

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/oikeuskaytanto/henkilokohtainen-apu/vaikeavammaisuuden-maarittely>

11. LÄHTEET

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380.

Pohjois-Karjalan Pelastuslaitos. Kinnunen Mika, palotarkastaja. Pelastuslaitoksen huomioidut asunnon muutostöiden sekä kiinteästi asennettavien laitteiden ja välineiden korvaamiskäytännöistä ja -perusteista. 9.9.2019.

Räty, Tapio. Vammaispalvelut. Vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö. Kynnys ry 2017.

Suomen Standardisoimisliitto SFS ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. SFS-EN ISO 9999 Vammaisten apuvälineet, luokitus ja terminologia -opas. 2011.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

Kuntoutuksen uudistamiskomitea. Ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41. Helsinki 2017.

12. OPPAAN VALMISTELUUN OSAL- LISTUNEET HENKILÖT

Anne Laitinen, Siun sote, kuntoutusohjaaja (näkövammaiset)

Arja Korhonen, Siun sote, fysioterapeutti (kotikuntoutus)

Elias Kaasinen, Siun sote, palveluohjaaja (vammaispalvelut)

Hanna-Maria Makkonen, Siun sote, kuntoutusohjaaja (kuulovammaiset)

Krista Kastinen, Siun sote, kuntoutusohjaaja (aikuiset liikuntavammais)

Kristiina Räsänen, Siun sote, palvelupäällikkö (vammaispalvelut)

Leena Utriainen, Siun sote, sosiaalihoaja (asunnon muutostyöt)

Merja Kosonen, Siun sote, palvelupäällikkö (apuvälinepalvelut), puheenjohtaja

Soili Haverinen, Siun sote, kuntoutusohjaaja (neurologia)

Tiina-Mari Mölsä, Siun sote, sosiaalityöntekijä (asunnon muutostyöt), sihteeri